Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Еразмус+ Жан Моне Модуль

Програма
навчального курсу

Культура наукового наставництва

Жан Моне модуль

Європеїзація докторських програм у галузі освіти на засадах інтердисциплінарного та інклюзивного підходів

Галузь знань
01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність 011 - Освітні, педагогічні науки

Curriculum
of the training course

Research Mentorship Culture

Field 01 Education/Pedagogy
Specialty 011 Educational, pedagogical sciences

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Суми - 2018

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Розроблено та підготовано для запровадження у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка
Автор програми: О. М. Семеног, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

Розглянуто та рекомендовано до друку Редакційною радою Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

“___17____” ___10_____ 2018, протокол №_6_

Затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

“___29___” _____10_____ 2018, протокол №_3_

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Пояснювальна записка

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: розвиток системи знань з академічної культури дослідника, культури наставництва в українському та європейському університеті, лінгвоперсонології наукового наставника, формування специфічних якостей та європейських цінностей наставництва.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування системи знань з феноменології наукового наставництва у реформуванні української освіти на засадах європейськості, наставництва в науці і освіті.
- розвиток системи знань щодо цінностей культури наставництва в українському та європейському університеті, специфічних якостей наукового наставника: самобутність, демократичність, діалогічність, дослідництво, лідерство, соціальна спрямованість, співробітництво;
- вивчення практики наукового наставництва для ефективної наукової діяльності та викладання: європейський, національний та інституційний виміри, функцій наставницва: соціально-педагогічна, консультативна, духовна;
- розширити уявлення про мовну особистість дослідника - автора науково-педагогічного тексту, мовні засоби науково-педагогічного тексту;
- розвинути потребу в нормативному вживанні засобів наукової мови для успішної презентації результатів науково-дослідної діяльності;
- сприяти удосконаленню навичок академічного письма (створювати авторські наукові тексти різних жанрів); виховувати мовний смак і мовне чуття наукового слова.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен
володіти системою **знань:**

- з питань феноменології наукового наставництва у реформуванні української освіти на засадах європейськості, наставництва в науці і освіті.
- щодо цінностей культури наставництва в українському та європейському університеті, специфічних якостей наукового наставника: самобутність, демократичність, діалогічність, дослідництво, лідерство, соціальна спрямованість, співробітництво;

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

- практики наукового наставництва для ефективної наукової діяльності та викладання: європейський, національний та інституційний виміри, функцій наставницва: соціально-педагогічна, консультативна, духовна;
- розширювати уявлення про мовну особистість дослідника - автора науково-педагогічного тексту, мовні засоби науково-педагогічного тексту;

вміти:

- аналізувати тексти наукового стилю різних жанрів і часових епох; досліджувати функціональне навантаження наукової мови учених як елітарних мовних особистостей;
- здійснювати інформаційно-пошукове (бібліографічне переглядове, ознайомлювальне, вивчальне, аналітико-критичне), творче читання наукового тексту; виділяти головну, суттєву інформацію;
- здійснювати операційну обробку і моделювання академічних текстів різних жанрів, у тому числі засобами цифрових технологій;
- виділяти в науковому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, індивідуальну манеру письма науковця, робити логічні висновки;
- вилучати необхідну інформацію з лексикографічних, навчальних, навчально–методичних, наукових, довідникових видань й аналізувати, коментувати, зіставляти, критично оцінювати її;
- дотримуватися в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіти лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами;
- моделювати зв’язний науковий текст з урахуванням структурно-смислових, жанрово-композиційних особливостей та принципів текстової організації, новизни та пізнавальної цінності професійно орієнтованої інформації, проблемності назви;
- редагувати (вичитувати, обробляти, переробляти) науковий текст відповідно до вимог наукового стилю; здійснювати самоконтроль виконаної роботи на змістовому, логічному, мовностилістичному рівнях;
- дотримуватися відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, «непрямого» цитування, «некоректного цитування» з наукових джерел; оформлювати цитати-тези або докази; цитати-аргументи;
- «згортати», компресувати інформацію, готувати конспект, анотацію, науковий відгук і наукову рецензію; здійснити критичний аналіз взаємозв’язку змісту і форми, оцінку послідовності, логічності викладу матеріалу, аргументованості висновків, мовностилістичну правку тексту;
- створювати і редагувати текст наукової роботи згідно з вимогами наукового стилю, в тому числі з використанням інформаційних технологій;

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

- дотримуватися правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови; володіти морфологічними, лексичними, синтаксичним нормами;
- володіти культурою усного виступу, брати участь у науковій дискусії, полеміці, суперечці;
- використовувати професійні засоби впливу для формування власної позиції, уміння аргументувати дослідницьку думку за допомогою доказів.
- працювати у групі, дотримуючись етичних норм освітньої діяльності;
- здійснювати ефективне діалогове спілкування у процесі презентації матеріалів та результатів дослідження, зокрема, з науковою спільнотою, зокрема у межах міждисциплінарного та/або міжнародного експертного середовища на основі суб'єкт-суб'єктних відносин).

Компетентності, які повинні бути сформовані або розвинуті

Інтегральна компетентність

- Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми наукової, освітньої та професійної діяльності в галузі вищої, загальної середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних теоретичних положень сучасної науки й освіти, інтегративних інноваційних технологій навчання, проведення наукових досліджень у сфері освітніх, педагогічних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності:

- здатність навчатися впродовж життя в контексті неперервної фахової підготовки, підвищувати свій інтелектуальний та культурний рівень й оволодівати сучасними знаннями;
- здатність виявляти широке коло проблем, ставити мету та обирати ефективні шляхи її досягнення;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- володіння сучасними засобами інформаційних і комп’ютерних технологій для розв’язання науково-освітніх завдань у професійній та інноваційній діяльності;
- готовність здійснювати освітню й науково-дослідницьку діяльність на основі гуманістичного світогляду та євроінтеграційних процесів педагогічної освіти в Україні;
- здатність працювати автономно та в колективі, виявляти наполегливість та ініціативу у вирішенні поставлених завдань у професійній та науковій сферах, нести відповідальність за прийняті рішення;
- володіння креативним способом мислення, здатністю до критичного аналізу й оцінки сучасних педагогічних явищ, комплексних та інноваційних проблем, генерування нових ідей під час вирішення практичних завдань наукової та/або професійної діяльності;

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

- здатність діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності.
- здатність до професійної та наукової комунікації державною та іноземною мовами;
- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі вищої, загальної середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних освітніх теорій, сучасних технологій та інструментів навчання.

Фахові компетентності:

- здатність здійснювати пошук, оброблення, аналіз, систематизацію, критичне осмислення інформації з різних джерел; навички використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій;
- здатність визначати, формулювати та розв'язувати складні професійно-педагогічні проблеми, які вимагають інтеграції знань та практичних умінь з різних наук;
- здатність до опанування технології роботи з науковим текстом, реферувати, анотувати, редагувати, перекладати, укладати, нормативно вживати засоби наукової мови;
- здатність виконувати комплексний дослідницький проєкт з актуальних проблем освітніх, педагогічних наук; брати участь в різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії).

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Тема 1. Феноменологія наукового наставництва: ґенеза і сучасність європейського та національного досвіду(2 години)

1. Сутність , види, функції наставництва.
2. Ретроспективний аналіз витоків наукового наставництва (академічного менторства).
3. Наставництво в науці і освіті.
4. Цінності інституту наставництва .
5. Критерії наукового наставництва.

Тема 2. Наукове наставництво у реформуванні української освіти на засадах європейськості (4години)

1.Наставництво - один з компонентів неперервного професійного розвитку (Continuous Professional Development – CPD).

2. Культура наставництва в українському та європейському університеті.

3.Практика наукового наставництва для ефективної наукової діяльності та викладання: європейський, національний та інституційний виміри.

4. Науково-педагогічне наставництво як підтримка у молодих викладачів фахової майстерності.

5. Науково-педагогічне наставництво як один з компонентів адаптації та соціалізації викладача-початківця.

6. Специфічні якості наукового наставника: самобутність, демократичність, діалогічність, дослідництво, лідерство, соціальна спрямованість, співробітництво.

7. Функції наставників: соціально-педагогічна, консультативна, духовна.

Тема 3. Лінгвоперсонологія наукового наставника (4 години)

1. Академічна мовна особистість.
2. Ідіостиль наукового наставника.
3. Науковий діалог – діалог особистостей.

Функції мовної поведінки наукового наставника.

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Структура навчальної дисципліни

Назва теми	Усього ауд. год.	Семінар
Тема 1. Феноменологія наукового наставництва: ґенеза і сучасність європейського та національного досвіду	2	2
Тема 2. Наукове наставництво у реформуванні української освіти на засадах європейськості	4	4
Тема 3. Лінгвоперсонологія наукового наставника	4	4
Усього	10	10

Тема семінарського заняття № 1:
Феноменологія наукового наставництва: ґенеза і сучасність європейського та національного досвіду(2 години)

1. Сутність , види, функції наставництва.
2. Ретроспективний аналіз витоків наукового наставництва (академічного менторства).
3. Наставництво в науці і освіті.
4. Цінності інституту наставництва .
5. Критерії наукового наставництва.

Дослідно-орієнтовані завдання

1. Провести пошук джерел у пошуковій системі Google за ключовими словами теми.
2. Укласти бібліографію актуальних (останні 5 років) наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців видань у галузі педагогіки / педагогіки вищої школи /порівняльної педагогіки вищої школи, що влючені до міжнародних наукометричних баз даних Scopus, Web of Science, з теми, що вивчається. з теми, що вивчається (10-20 найменувань).
3. Укласти словник термінів з проблеми, що вивчається.
4. Укласти порівняльну таблицю визначень ключових слів теми.

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Тема семінарського заняття № 2:
Наукове наставництво у реформуванні української освіти на засадах європейськості (4години)

1.Наставництво - один з компонентів неперервного професійного розвитку (Continuous Professional Development – CPD).

2. Культура наставництва в українському та європейському університеті.

3.Практика наукового наставництва для ефективної наукової діяльності та викладання: європейський, національний та інституційний виміри.

1.Прокоментуйте цитату:
«Усе наше життя – це школа…, це… покликання; це …праця»
(Ян Амосович Коменський)

«Імперативами вченого мають стати служіння
Істині, корисність діяльності для суспільства, чесне
ставлення до наукових результатів
(С. Гончаренко)

Усе життя – школа.., «школа особиста…
Життя-школа; Життя-покликання;
Життя-праця «Fabricando fabricamur» («Ми створюємо себе, працюючи»)
«Пампедія» Я́на А́моса Ко́ме́нського (1592(1592 -1670)

Багато, звичайно, важить дух закладу; але цей дух живе не в стінах, не на папері, а в характері більшості вихователів і звідти вже переходить у характер вихованців…
Особа вихователя означає все у справі виховання Костянтин Ушинський

2.**Підготуйтесь до дискусії за такою тезою**
«Безкінечним є саме завдання освіти… Уперше освіта відкривається як безкінечне завдання всього життя людини» (Сергій Йосипович Гессен (1887–1950), педагог культури, видатний теоретик і практик освіти)

Тема семінарського заняття № 3:
Наукове наставництво у реформуванні української освіти на засадах європейськості (4години)

4. Науково-педагогічне наставництво як підтримка у молодих викладачів фахової майстерності.

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

5. Науково-педагогічне наставництво як один з компонентів адаптації та соціалізації викладача-початківця.

6. Специфічні якості наукового наставника: самобутність, демократичність, діалогічність, дослідництво, лідерство, соціальна спрямованість, співробітництво.

7. Функції наставників: соціально-педагогічна, консультативна, духовна.

Дослідно-орієнтовані завдання

Поміркуйте, якими рисами має володіти вчений

- Істинний учений – це дійсно і поет, творець. Бути вченим – образ життя, робота без часу. Натхнення – це й є «внутрішній вогонь». Натхнення народжує ідеї, їх відсутність приводить до зневіри в науку, песимістичного ставлення до творчості. Культура щоденної праці за «станком науки» може бути втрачена. Якщо робота здійснюється епізодично, то й хвилі натхнення гаснуть. Натхнення гасне, якщо не отримує підтримки від оточення. Тільки особистості із сильною волею, цілеспрямовані йдуть уперед. Але скільки необхідно сил, щоб подолати щоденну метушню. Зосередженість на об'єкті дослідження, повна віддача цьому процесу і спостережливість – якості, без сумніву, що приводять до успіху в науці.
- Раптова думка не повинні бути втрачені. Спостережливість народжується із захоплення і пошуку, а вони потребують зосередженості і багаточасових роздумів. Отже, захопленість, спостережливість, інтуїція, натхнення – друзі істинного вченого. Немає в нас консервативного прагнення до нівелюваня? Заздрість і зрійняйлівка, байдужість і опір талантам у науці – чи не властиво це нашому сучасному суспільству? І чи варто дивуватися, що в нас багато наукових працівників і мало істинних учених? (Д. Зербіно)

- **Підготуйте виступ за темою «Функції тьютора»**

- 1. Бути поінформованим щодо результатів університетської діяльності своїх студентів, кола їхніх інтересів.

- 2. Тьютори повинні вміти оцінювати якість знань студентів.

- 3. Тьютори повинні вміти визначати і науково обґрунтовувати теми у відповідності з вимогами Національного Навчального Плану.

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

- 4. Тьютори повинні вміти складати план спільних дій зі студентами і контролювати якість їх виконання.
- 5. Тьютори повинні вміти забезпечити міждисциплінарну наукову діяльність студентів, визначити напрям і характер відносин наукової діяльності студентів зі спеціалістами в інших галузях.
- (збірник правил М. Лейна для тьюторів)

Коучинг - це засіб сприяння, допомоги іншій людині в пошуку її власних рішень або її просунення в будь-якій складній ситуації. Завдання коуча – допомогти клієнту досягти високого рівня відповідальності й усвідомлення на найглибиннійших рівнях свідомості для того, щоб створити, розвити довірливі відносини людини із своєю внутрішньою мудрістю. Для коуча важливо організувати взаємодію клієнта зі своєю внутрішньою мудрістю, зробити крок у напрямі духовної мандрівки, внутрішньої мудрості» [«Coaching for Performance», 1992].

Тема семінарського заняття № 4:

Тема 3. Лінгвоперсонологія наукового наставника (4 години)

4. Академічна мовна особистість.
5. Ідіостиль наукового наставника.

Культура роботи наукового наставника з науковою статею.

Завдання

- **Підготуйте есе на одну з тем:**
- "Будь-яка промова повинна бути складена так, як жива істота, у неї має бути тіло, голова, ноги, до того ж ттулуб і кінцівки повинні відповідати цілому " (Платон).
- "Точно використовуйте слово, і ви позбавите світ від половини непорозумінь" (Р. Декарт).
- "Слово володіє магічним даром відкривати людині саму себе в слові. Завдяки слову людина здатна відкривати для себе увесь світ" (М. Жулинський)

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

- "Мовна індивідуальність виділяє людину як особистість, і чим яскравіша ця особистість, тим повніше вона відображає мовні якості суспільства" (О. Потебня).

Тема семінарського заняття № 5:

1. Науковий діалог – діалог особистостей.
2. Функції мовної поведінки наукового наставника.

3.Ефективна комунікація академічного вчителя-лідера. Інформаційна та візуальна грамотність.

ТЕМА ТА ПИТАННЯ КРУГЛОГО СТОЛУ
в межах семінарського заняття

Публікаційна діяльність дослідника на засадах академічної доброчесності

Публікаційна активність і академічна доброчесність дослідника,
Пубікаційна/видавнича етика
Культура підготовки наукової статті до друку і роль академічних словників.
Покликання, цитати в науковому тексті й інструменти інфомедійної грамотності.
Формування критичного мислення, соціальна толерантність, фактчекінг.
Інформаційна та візуальна грамотність.
Ефективна комунікація академічного вчителя-лідера

Оцініть наукову доповідь (виступ) Вашої/Вашого колеги за такими критеріями:

- виявлення достатнього кругозору з проблеми;
- манера викладу доповідача;
- наявність ідеї, що має безумовний науковий інтерес;
- мета виступу; чітко виражені переходи від однієї частини до іншої;
- наявність логічного завершення, мова доповідача.

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

МЕТОДИ НАВЧАННЯ.

• Інтерактивні заняття
  • Сесії на основі завдань
  • дискусії
  • Самостійна робота
  • воркшопи
  • Портфоліо дослідника

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Знання та розуміння:

- усвідомлення теоретико-методичних засад педагогіки та психології на засадах гуманістичних ідеалів і демократичних цінностей.
- володіння філософськими засадами методології наукового пізнання (загальні закономірності та принципи), законами логіки, методикою наукового дослідження, науковою українською мовою та загальнонауковою термінологією;
- володіння змістом фундаментального спектру проблем сучасної педагогічної освіти з метою вдосконалення та розширення світоглядного потенціалу особистості педагога закладу позашкільної освіти.

Застосування знань та розумінь:

- здатність до організації комунікативної діяльності та педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу на основі професійної етики і професійного саморозвитку та самовдосконалення;
- уміння використовувати інноваційні технології навчання та виховання; добирати методи, прийоми, засоби викладання, адекватні його меті та змісту;
- здатність використовувати у практичній діяльності позитивні концептуальні ідеї зарубіжного досвіду;
- здатність володіти навичками нормативного літературного мовлення (його усною та писемною формою) в професійній галузі та різних сферах комунікації;
- готовність до утвердження гуманістичних ідеалів і демократичних цінностей в освітній і науково-дослідницькій діяльності на основі гуманістичного світогляду.

Форма підсумкового контролю: кредит.

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Засоби діагностики: усні відповіді на семінарських заняттях, презентації проєктів та мікродосліджень.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Нормативні документи України та офіційні документи європейських/міжнародних організацій:

1. Закон України "Про освіту" від 05.09.2017 року № 2145-VIII. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.14 р. № 1556-VII. Голос України» від 06 серпня 2014 р. № 148. (зі змінами).
3. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Документ 848-VIII, чинний, поточна редакція. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 3, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#n946
4. Закон України «Про інноваційну діяльність». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 36. Документ 40-IV, чинний, поточна редакція акція від 05.12.2012. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261. Режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text
6. EC (European Commission). (2017).Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a renewed EU agenda for higher education. COM/2017/0247 final Brussels, 30.5.2017. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0247
7. EC (European Commission). (2018). Digital Education Action Plan. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0022&from=EN
8. EC (European Commission). (2021). Council Resolution on a strategic framework for European cooperation in education and training towards the European Education Area and beyond (2021-2030). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32021G0226(01)
9. EUA. (2005). Doctoral Programmes for the European Knowledge Society. Report on the EUA Doctoral Programmes Project 2004 -2005. EUA, Brussels, Belgium.
10. Trends in Global Higher Education: Tracking an Academic Revolution. A Report Prepared for the UNESCO 2009 World Conference on Higher Education. Philip G. Altbach, Liz Reisberg, Laura E. Rumbley. Executive Summary,

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Published in 2009 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Paris.

Основна література

1. Гончаренко, С. (2011) Етичний кодекс ученого. *Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр. Київ-Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2011. Вип. 1.* 25–34.
2. Курбатов, С.В. (2014). *Феномен університету в контексті часових та просторових викликів:* Монографія. Суми: Університетська книга. http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/10226
3. Надутенко, М. В., Семеног О.М. (2021) Концепт освіта в українському та польському дискурсах крізь призму національних лінгвістичних корпусів. *Innovative Pathway for the Development of Modern Philological Sciences in Ukraine and EU Countries : collective monograph. Riga, Latvia. "Baltija Publishing", 2021. Vol. 2.* С. 66–81. DOI: https://doi.org/10.30525/978-9934-26-031-5-27
4. Регейло, І. Ю. (2014) *Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації України у XX–на початку XXI столітті: монографія*. К. Освіта України.
5. Сбруєва, А.А. (2021) Університет як інклюзивна академічна громада: європейський та український досвід трансформації підготовки PhD. *Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 421 – 442*. DOI 10.24139/978-966-698-308-7/421-442
6. Семеног, О., Вовк М. (2016). *Академічна культура дослідника в освітньо-культурному просторі університету.* Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С.Макаренка.
7. Семеног О. (2017) Академічна лекція і академічний учитель в цифрову епоху: праксеологічний підхід. *Фізико-математична освіта, 2*, 140-146.
8. Селігей, П. (2016) *Світло і тіні наукового стилю: монографія.* К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія».
9. Семеног О. (2016) Академічна культура – фундаментальний складник підготовки доктора філософії зі спеціальності 015 «Професійна освіта». №5 (59). С. 192–203.
10. Семеног, О. М. (2020). Концепт «академічна культура дослідника» в українському і польському освітньо-педагогічному дискурсі. *Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій* (с. 139–152).
11. Семеног, О. М. (2019). *Концептосфера освіта в українському та польському дискурсах: міждисциплінарний підхід*. СумДПУ імені А. С.Макаренка.
12. Семеног, О. (2019) Мовний портрет наукового наставника у вимірах лінгвоперсонології. *Дивослово, 2*, 35–39.

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

13. Семеног, О.М. (2017) Мовнокомунікативна особистість академічного учителя-лідера крізь призму лінгвопраскеології. *Quo vadis humanitaris?* Książka pamiątkowa z okazji 65-lecia prof. J. Pawlikowi.- O. Sinkiewicz, A.Kordonski, R. Kordonski. Wyd-wo VERBINUM. Warszawa – Lwow – Kijow. P.465-480.
14. Семеног, О. (2016) *Наставництво в науці і освіті: морально-етичні та естетичні цінності. Самореалізація пізнавально-творчого потенціалу особистості в інноваційній освіті*: монографія; за ред. проф. М.О. Лазарєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, С.119-136.
15. Семеног, О. М. (2017) Наставництво в науці і освіті дорослих. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки.* Кропивницький. Вип.152. С. 46–51.
16. Семеног, О. М. (2016) Семен Устимович Гончаренко як акмеособистість у царині методології науково-педагогічних досліджень. Фізико-математична освіта, 4 (10), 117–120. http://fmojournal.fizmatsspu.sumy.ua/publ/4-1-0-127
17. Семеног, О. М. (2019) Термінологічна культура фахівця в об'єктиві українського лінгводидактичного дискурсу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал, 6 (90),* С. 139–150.
18. Семеног, О., Герман, В., Громова, Н. (2020) *Формування культуромовної особистості фахівця в умовах неперервної освіти* : монографія; за заг. ред. О.Семеног. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/9467

1. Семеног О.М. (2017). Мовнокомунікативна особистість академічного учителя-лідера крізь призму лінгвопраскеології. *Quo vadis humanitaris? Książka pamiątkowa z okazji 65-lecia prof. J. Pawlikowi*. Wyd-wo VERBINUM. Warszawa – Lwow – Kijow. P.465-480.
2. Сбруєва, А.А. (2015). D(digital)-інновації у вищій освіті: періодизація, класифікації та чинники ефективності. *Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти : монографія / за ред. А.А. Сбруєвої* (сс. 52 – 72). Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка.
3. Серебрянська І. М.(2018) *Освіта в Україні : спостереження крізь призму мовної картини світу*. Харків: Видавництво Іванченка І. С.
4. Сисоєва, С. (2012) Сфера освіти як об'єкт дослідження. *Освітологія: польсько-український /українсько-польський щорічник.* К.: ВП «Едельвейс». Вип. І. С. 22-29.
5. Смолінська, О. Є. (2014) Теоретико-методологічні основи організації культурно-освітнього простору педагогічних університетів України : монографія. Суми: Університетська книга.
6. Шліхта, Н., Шліхта, І. (2016) Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу. Київ. - Режим доступу: http://www.saiup.org.ua/resursy/osnovyakademichnogopysma-metodychnirekomendatsiyi-ta-programa-kursu

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

7. Фаст, О. Л. (2018) Європейська освітня політика щодо управління якістю підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. ScienceRise. Pedagogical Education,1. 16-21. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/texcped_2018_1_6

8. Фаст, О. Л. (2016) Культура наукового керівництва як чинник забезпечення якості докторської освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Вип. 51. С. 300-306. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2016_51_43.

9. Sbruieva, A. (2020). Social dimension of the European Higher Education Area: Tendencies of development of normative, theoretical and organizational bases. In: *Topical Issues of History of Education and Comparative Education*. Lviv-Toruń: Liha-Pres, pp. 129-150. DOI https://doi.org/10.36059/ 978-966-397-188-9/129-150

10. Sbruieva, A. (2017) Transformation of the Academic Culture of European University in the Context of the Risk Society / Alina Sbruieva // Studia Pedagogiczne. *Problemy społeczne, edukacyjne i artystyczne.* Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce. 24. - S. 217- 230

11. Semenog, O. (2020). Academic culture as a composition of national innovation security. *UNESCO Chair Journal "Lifelong Professional Education in the XXI Century&quot*;, (2), 48-53. https://doi.org/10.35387/ucj.2(2).2020.48-53.

Додаткова література

1. Семеног, О. М. (2010) *Культура наукової української мови*. К.: ВЦ «Академія».
2. Бацевич, Ф.С. (2004) Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. К. : Видавничий центр «Академія».
3. Караулов, Ю.Н. (2007) Русский язык и языковая личность. Изд. 6-е – М. : URSS.
4. Мацько, Л. І., Денискіна Г. О. (2011) Українська наукова мова (теорія і практика). Тернопіль : Підручники і посібники.
5. Непийвода, Н. (2001) Автор наукового твору: спроба психологічного портрета. *Мовознавство, 3.* С.11-23.
6. Ничкало Н. (1998) Про рідномовні обов'язки вченого–педагога. *Педагогіка і психологія професійної освіти*,4, 12 – 14.
7. Сурмін, Ю. (2008) *Науковий текст: специфіка, підготовка та презентація*: навч.-метод. посіб. К.: НАДУ.

Корисні інформаційні ресурси:

1. Асоціація європейських університетів (European University Association,): – Режим доступу : http://www.eua.be.
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. – Режим доступу : http://www.dnpb.gov.ua

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

3. Державна науково-технічна бібліотека України. – Режим доступу : http://gntb.gov.ua
4. Європейська асоціація дослідників освіти (European Educational Research Association - EERA). – Режим доступу : https://eera-ecer.de/
5. Європейська асоціація закладів вищої освіти EURASHE (European Association of Institutions in Higher Education): – Режим доступу : http://www.eurashe.org.
6. Європейський центр вищої освіти CEPES: – Режим доступу : http://www.cepes.ro.
7. Єдине освітнє інформаційне вікно України. – Режим доступу : http://www.osvita.com
8. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. . ipood.com.ua/viddil-zarubijnih-sistem-pedagogichno-osviti-i-osviti-doroslih/
9. Інформація про системи освіти країн – членів ЄС на сайті інформаційної мережі EURYDICE : – Режим доступу : http://www.eurydice.org/portal/page/portal/eurydice/EuryCountry.
10. Інформація про системи освіти країн – членів Міжнародного бюро освіти ЮНЕСКО (International Bureau of Education) на сайті інформаційної мережі IBE. – Режим доступу : http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm.
11. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. – Режим доступу : http://www.lsl.lviv.ua
12. Мережа освітньої інформації ЄС EURYDICE: – Режим доступу : http://www.eurydice.org/portal/page/portal/eurydice/EuryCountry .
13. Міжнародне бюро освіти ЮНЕСКО. – Режим доступу : http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm
14. Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу : http://mon.gov.ua
15. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua
16. Національна парламентська бібліотека України. – Режим доступу : http://www.nplu.org
17. Освіта України. – Режим доступу : http://osvita-ukrainy.com.ua
18. Освіта.UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua
19. Портал сучасних педагогічних ресурсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.intellect-invest.org.ua
20. Українська асоціація дослідників освіти (УАДО). https://www.uera.org.ua/uk/
21. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка. – Режим доступу : http://korolenko.kharkov.com
22. Higher Education Special Interest Group https://www.higheredsig.org/higher-education-institutes

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Список довідникових джерел

1. Гончаренко, С. У. (1997) Український педагогічний словник /С.У.Гончаренко ; [гол. ред. С. Головко]. – Київ : Либідь.
2. Енциклопедія освіти(2008) [гол. ред. В. Г. Кремень ; Акад. пед. наук України. Київ : Юрінком Інтер.
3. Мартинюк, А. П. (2011) Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна.
4. Національний освітній глосарій : вища освіта (2014) 2-е вид., перероб. і доп. Авт.-уклад. : В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова; за ред. В.Г.Кременя. Київ : Плеяди.
5. Педагогічний словник (2001) АПН, Ін-т педагогіки ; підгот. Н.Б. Копиленко та ін. Відп. ред. М. Д. Ярмаченко. К. : Педагогічна думка.
6. Професійна освіта : словник (2000) Уклад. С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало]. Київ : Вища школа.
7. Селіванова, О. О. (2006) Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава.
8. Сисоєва, С. О., Соколова І. В. (2010) Проблеми непервної освіти: тезаурус наукового дослідження. *Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих, МОН. Маріупольський держ. гуманітарний ун-т*. К. : ЕКМО.
9. *Словарь української мови* : у 4 т. (1958–1959) Ра ред. Б. Грінченка. Київ: Вид-во АН УРСР.
10. *Словник української* мови : в 11 т. (1970–1980) Редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін. ; Акад. наук УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. Потебні. Київ : Наукова думка.
11. *Словник української мови (онлайн).* (2016)Томи 1–6 Український мовно-інформаційний фонд НАН України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=216374&page=1238
12. *Українська радянська енциклопедія : в 12-ти т*. (1977–1985) 2-ге вид. Гол. ред. М. П. Бажан ; редкол. : О. К. Антонов та ін. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://leksika.com.ua/18920924/ure/osvita.
13. *Українська мова : енциклопедія*. (2000) Редкол. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко та ін. Київ : Українська енциклопедія.[Електронний ресурс]. Режим доступу : http://litopys.org.ua/ukrmova/um210.htm
14. Wasyluk, A. *Leksykon Pedagogiczny. Angielsko-polsko-ukraińki* (2006) Wasyluk A., TanaśM. Warszawa-Kijów : Wyd. Naukowe NOVUM.
15. *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. (2004) T. 3, Warszawa: Wydawnictwo «Żak».
16. *Mały słownik etyczny*. (1994) S. Jedynak (red.). Bydgoszcz.
17. Mały słownik języka polskiego / Elżbieta Sobol (red.). – Warszawa: PWN. Kultura, 1996. – 248 s.
18. Okoń, W. (2007) *Nowy słownik pedagogiczny*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie "Żak".

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

19. Przysłowia polskie (2006) Wyb. i opracow. K. Stefańska-Jokiel. Wrocław: Wyd. Europa.
20. Słownik języka polskiego : [Electronic resourse] – Mode of access: https://sjp.pwn.pl/sjp/nauczyciel;2487580.html
21. Słownik języka polskiego : [Electronic resourse] – Mode of access: https://pl.wiktionary.org/wiki/S%C5%82ownik_j%C4%99zyka_polskiego
22. Synonim.Net. Największy internetowy słownik synonimów. [Electronic resourse] – Mode of access: https://synonim.net/synonim/nauczyciel
23. Szulc, A. (1984) *Podręczny słownik językoznawstwa stosowanego: dydaktyka języków obcych*. Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
24. *Uniwersalny słownik języka polskiego*. (2008) T. 1-4. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN. [Electronic resourse] – Mode of access: https://sjp.pwn.pl/oferta/haslo/Uniwersalny-slownik-jezyka-polskiego-serwis-on-line;5725041.html

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Програма
навчального курсу
Культура наукового наставництва
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
О.М. Семеног

Curriculum of the training course
Research Mentorship Culture
Field 01 Education/Pedagogy
Specialty 011 Educational, pedagogical sciences
Olena Semenog

Відповідальний за випуск **В. І. Шейко**
Комп'ютерний набір та верстка О.М. Семеног

Формат 60х84/16. Гарн. Times New Roman. Друк ризогр.
Умовн. друк. арк. 1,0. Обл.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100.

Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка

Адреса редакції та видавця:
вул. Роменська, 87, м. Суми, 40002
СумДПУ імені А. С. Макаренка

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein